

na mne pan učitel významně kouká.

Středa 29. listopadu

Tak teď už je jisté, že si tu na orientáky hraji. Dostal jsem mejl od Tubasy Samba, což je zřejmě jeden z členů toho kanazawského klubu, jehož jméno jsem si zrovna nezapamatoval. Psal, že Hayato je zaneprázdněn, a tak mi píše on, aby se zeptal na něco ohledně toho závodu v Kjótu. Doufám, že se nebude zlobit, když sem vyseknu úvodní část mejlu:

At first, thank you for coming to Udatu mountain last Saturday. We enjoyed playing orienteering with you. If we hold a game next time, let's play together!

Přišlo mi to jednodušší, než to přejevkávát. Pořád mi to přijde dost divné, sám bych řekl *game*, ale *competition* a podle toho bych taky řekl *play*, ale v odpovědi jsem se přizpůsobil, protože mi přišlo, že tak snížím pravděpodobnost zmatků a nedorozumění. Kromě toho úvodu se zeptal, jestli stále chci jet s nimi do Kjóta na závody a že oni plánují jet tam na otočku s odjezdem mezi třetí a pátou hodinou ránní. No, tépic, jednou jsem slyšel takové rčení, že správný orientáky se pozná podle toho, že o víkendů vstává dřív než v pracovní dny, což alespoň pro lidi kolem mne většinou platilo, ale tohle je fakt síla. Ale samozřejmě se jim přizpůsobím, protože je to nejjednodušší. Problém je prostě v tom, že Kjóto je daleko asi jako Brno od Prahy a celkově to ukazuje, že závody tu nejsou zase tak časté a tak blízké.

Nicméně musím přiznat, že mne stojí docela úsilí nepovažovat ty japonské mejly za spamy, obzvlášť když jméno odesílatele vypadá jako rozsypaný čaj. Jednu záložní schránku mám na centru a jejich antispam je bohužel tak dobrý, že skoro všechny mejly, které jsou odesílané tady z Japonska prohlásí za spam. Ještěže Artax tak dobrý není, to si radši smažu nějakých dvacet neodchycených spamů denně, než abych musel prohlížet spamový koš, jestli tam náhodou nepadlo něco nechtěného.

Japonsko 2006

Listopad 2006

Místo děje: *Japonsko*

Časové období:

1. 11. 2006 – 30. 11. 2006

Zapsal: *Strášílý Urayán*

Osoby a obsazení: *autor*

Neděle 26. listopadu

Tak poslední letošní turnaj v *sumó* skončil. Jokozuna, čili mistr nad mistry, Asašoriu, potvrdil své kvality a skončil se skóre pětácti bodů k nule, to znamená, že porazil všechny soupeře, které mu komise přiřadila. Zápasníků v kategorii je totiž samozřejmě víc než šestnáct, a tak nestihnou bojovat všichni se všemi, místo toho dvojice určuje vždy kdesi skrytá komise den dopředu. Jokozuna pak dostal asi sedm pohárů a k tomu asi tři nebo čtyři plakety, každý z objektů od někoho jiného. Možná toho dostal ještě víc, ale v šest to prostě televize utnula. První byl samozřejmě za vítězství, další od pana premiéra, od mongolského vyslance, protože Asašoriu je původně Mongol, od NHK, což je mediální společnost, která mimo jiné provozuje spoustu televizních kanálů, i ten, který turnaj přenašel. Řada pohárů byla asi i od velvyslanců jiných států, protože někteří předavatelé byli běloši a dokonce jeden černoš. Podle mne je to pro ně prostě cesta pro zviditelnění země, svědčí to o tom, jak důležitou roli *sumó* ve sportovně kulturním životě Japonců hraje. Vzhledem k tomu, že je to už jokozunův devatenáctý vyhraný turnaj, musí už mít podobných věcí pěknou sbírku. Nejsou to přitom žádné malé pohárky, ale pořádné poháry vysoké asi do pasu. A to má v úmyslu vyhrát ještě aspoň čtyři, aby se vyrovnal jakémusi již bývalému jokozunovi, který byl vždy jeho vzorem.

Pondělí 27. listopadu

Dneska odpoledne se v jedné přednáškové místnosti odehrával nějaký workshop, Hiraiši mě tam sice dovedl, ale ukázalo se pochopitelně, že většina referátů byla v japonštině, a tak jsem šel zase pryč. Anglicky pak byli jen dva, které říkali nejaponci, tak jsem pak šel jenom na ně. Přednášková místnost měla, jak byste jistě čekali, asi tři dataprojektory, na každém místě k sezení byla elektrická a síťová zásuvka, aby si člověk mohl připojit notebook, většina lidí, kteří tam seděli toho taky využila.

Úterý 28. listopadu

Na web jsem dal další fotky, tak se můžete kouknout. Přesunul jsem je na jiný server, ale neměli byste to na první pohled poznat, protože jsem to doufám všechno přeměroval. Ještě k těm novým fotkám musím odpoledne dopsat komentáře, abyste věděli, co je co. Příznávám se, že mě tedy na tomhle způsobu zveřejňování fotek poněkud šve, že vypadají na každém monitoru jinak. Ale s tím už asi nic nenadělám. Z druhé strany jsem je takhle mohl na několika místech oříznout. Nové jsou filmy 102, 103 a 104.

Stále si nemůžu zvyknout na to, že v japonštině se tvoří otázka prostě tím, že se na konec věty přidá *ka*, takže to *ka* pak říkáš po dosti velké odmlce, když se

Úvod

Následují zážitky ze studijně vědeckého pobytu v Japonsku, jsou sice psané k jednotlivým dnům, ale nemělo by jít o klasický deníček. Zde jsou zápisy z listopadu roku 2006.

přít se, jaké umím jazyky, po odpovědi ukazuje na jednoho kluka u vedlejšího stolu, který prý také umí rusky. Pak říká, že byla na měsíc v Paříži, což se jí velmi líbilo, a ještě asi na pět dní v Thajsku. Ale také říká, že většinou, když někdo cestuje, musí použít letadlo, což je docela drahé, takže proto to asi moc často nedělá. No, to je myslím nevýhoda ostrova, navíc takhle na krajích a stranou od všeho. Ptá se, kde všude jsem byl já. Moje odpovědi tlumočí ostatním, aby se nemuseli vyptávat na totéž. Při hovoru se mi upřeně dívá do očí, nevím jenom, jestli je to tu obvyklé, nebo je fascinovaná tou barvou. Tak se ptá, jestli si tady vaříme a kde teda jíme, když ne¹². Kluci se mě pak ptají, jestli mi chutná japonské jídlo, ukáže se ale, že jsem ještě neochutnal ani suši a nevím, jestli jsem jedl *naïto*, což je prý cosi vzniklé z sojových fazolí podobným procesem, jako z mléka vzniká jogurt. U dalších věcí taky nevím, poněvadž když jsem něco jedl, bylo to popsané jen japonsky. Tak se mě ptají, co známého je v Čechách a tak.

Po zaplacení vyjdeme opět ven, kde opět stojíme v kruhu a čekáme, než vyleze kapitán. Pak ještě stojíme a zdánlivě se nic neděje, posléze mi asi ten kapitán řekne, že všichni čekají na mé komentáře. Což mne trochu vyděsí, tak říkám, že se mi to líbilo, že jsem je rád poznal a podobné řeči, doufám, že to nevyznělo jako nějaké fráze, poněvadž jsem je myslel vážně a nevěděl jsem honem, co říct a co vlastně čekali, že řeknu. Potom mě ještě hodí ti dva kluci, co jsem s nimi jel předtím v autě, k Juseu na stanici autobusu. Cestou se zmiňují o tom závodě sedmnáctého prosince u Kjóta, kam bych s nimi rád jel. Měli organizační poznamku, že buď můžu jet v pátek a přespát v hotelu nebo jet až v sobotu ráno, nepochopil jsem ale, co vlastně mají v umyslu oni, tak se to snad ještě dořeší po mejlu. Loučí se se mnou s tím, že jim bylo potěšením hrát si se mnou na orienták. I oni i Hiraishi totiž už dřív používali pro provozování orientáku slovo s výslovností, která se mi zdála spíš jako *prej*, ale říkal jsem si, že modlit se orienták je pěkný nesmysl, teď jsem teprve jasně slyšel, že to bylo *play*, což mi v tomhle kontextu předtím vůbec nepřišlo na mysl.

Cestou zpět se mi zase nechce čekat deset minut navíc na přímý autobus, dojedu do centra a jdu pěšky, kvůli čemuž mi ujede vlak. Myslím, že to byl celkem typický konec. Ale aspoň se mi podařilo vyzorovat, co značí ta světlá tabule s informací o autobusech a vlaku, které odtud jezdí. U každého autobusu či vlaku jsou totiž tři světýlka, dvě odpovídají stanicí předcházející této, třetí pak této stanici. Podle toho, které světlo bliká. lze poznat, kde je příslušný autobus či vlak. Dřív jsem neměl ponětí, co je který znak, teď je sice třeba nedovedu přečíst, ale aspoň tuším, že patří k nějaké stanici.

¹² Já si tady totiž moc nevaříme, poněvadž kromě toho, že jsem líný, ještě jsem nebyl schopen v obchodě poznat, co je mouka, pokud jí vůbec prodávají, a jiné základní přísady, bez nichž nic neumím. Ale budu na to muset nějak přijít, protože bramboračku nebo palačinky bych si docela udělal.

až tak náročný. Na těch nejdělsích přebězích jsem navíc neztratil v podstatě nic. Hayato to vzdal asi po třetí kontrole kvůli kolenu, jak potom značoval. Myslím, že ani Jukiko to nedoběhla, protože když jsem při jednom přeběhu běžel kolem cíle, viděl jsem ji, jak na mne mává. Les mimo park byl samozřejmě dost zarostlý, takže se jím ani nedalo moc běhat.

Kromě zpracování výsledků na počítači, které se odhrává nahoře v tom báráčku, mi na něm Hayato ukazuje ještě orientáckou hru, která vypadá docela pěkně, hezky torjizoměrná, když narazíte do stromu, tak spadnete a tak. Mezitím se ptám jednoho kluka, co dělají, když elektronické ražení nefunguje, protože u nás se v tom případě rází klešťkami do mapy, ale ty jsem tady nikde neviděl. Snažím se svůj dotaz vysvětlovat asi pět minut, ale bohužel nejsem úplně úspěšný. Za pomoci Hayata se to nakonec podaří, na těch krabíčkách je hrot, roh mapy se dá na roh karty a orazí se to s ním, takže hrot pak vyrazí díru v mapě. Což mi teda taky nepřijde moc ideální, když je tam jenom jeden hrot.

Zatímco se šel, přesouváme se opět na parkoviště, jeden kluk odjel už dřív. Tady stojíme v kolečku, na něco se asi čeká, ale nevím na co. Podle mne na to, až nějakým záhadným způsobem dojde ke shodě nad čínsi. Ostatní o čemsi hovoří, nevím ale o čem, protože znalost zájmen a čísel, což je zatím jediné, co jsem z hovoru jiných zatím schopen pochytit, tady nestačí. Posléze se přesouváme na večeři, která také byla od začátku v plánu. Hayato tam ale nejede, proto teď pojede jiným autem. Podle dotazu, jestli mám rád čínské jídlo, soudím, že zřejmě jedeme do restaurace tohoto typu. Kromě toho se mě jeden kluk ptá, jestli lyžuju, když řeknu, že ano, on pak říká, že on ne.

Table čínská restaurace je celkem levná. Miska ryže s čínsi stojí tak od tří do pěti set jenů, nudlová polévka podobně, jen blíž pěti stům. Mají také větší jídla kolem osmi set jenů. Usazujeme se ke dvěma stolům vzadu, pořád ještě je nás jedenáct nebo dvanáct. U nich se klečí na zemi na pošťářích. Ke stolu se mnou si sedají ty tři holky a ještě dva kluci. Tady se vlastně teprve představi Masako a Jošika. Menu mají i anglicky, při vybírání jídla mne poučí, že oni si obvykle dávají misku ryže s čínsi, nebo nějakou nudlovou polévku. Vyberu si tedy nudlovou polévku. Při jídle samém mne pak poučí, že před jídlem sepnou ruce a řeknou jakousi formulku (kterou si momentálně nemohu vybavit, ale někde ji najdu a doplním) po jídle také. Poněkud zmatené mi přijde, když se mi snaží vysvětlit, jak mám tu nudlovou polévku vlastně jíst. Nejprve mi dají hůlky, ale když začnu jíst těmi hůlkami nudle, že pak vodu vypiju, jak jsem to viděl dřív, ukážou mi, že je u té misky lžíce, sice plastová, ale tvarově stejná jako ta čínská keramická. Pak teda začnu používat lžíci, ale ani to není úplně dobře, až nakonec mi vysvětlí, že nejlepší je nabrat hůlkami trochu nudlí a položit je na lžíci tak, aby nepřepadávaly. Potom do té lžíce nabrat i vodu a jíst obojí najednou. Ale na závěr mě pochválí, jak pěkně umím jíst hůlkami, tak jsem si snad takovou ostudu neuržil.

Mezitím a potom se odehrává společenská konverzace, Jukiko sedí vedle mne,

jedna je našetřít slyšet. Televize jsou tu totiž na každém kroku, i v té menze tady jsou dvě. Před druhou se přesunu na domluvenou zastávku, kde opravdu potkám Hayata, přijel shora na kole, v košíku před řídky má notebook na vyčítání výsledků. Když se mě ptá, jestli jsem přijel autobusem 96, jak mi radil a kdy jsem tu vlastně byl, tak jsem jen řekl, že by to bylo složitě a nerozváděl to.

Straz je před vchodem do obchodáku, jsme tu první, ukážeme si vzájemně buzoly, Hayato ještě vytahuje na ukázkou hrudní a zápěstní pásky na měření tepu a podomáčku udělaný popisník. Poté se omluví, že si zavolá a komusi volá. Postupně se trousí další členové oddílu, nakonec je jich asi dvanáct, možná víc, dokonce i tři slečny. Všichni se mi sice postupně představili, ale pro začátek jsem si byl schopen zapamatovat jen holičičí jména, Jukiko, Masako a Jošika, většina japonských holičičích jmen končí na ko nebo ka. Když to vypadá, že jsme všichni, nasedáme do aut a přesouváme se na kopec do Utatsuyama kenmin parku, na němž budeme běhat. Je to nedaleko a je odtud krásný pohled na celou Kanazawu s Japonským mořem v pozadí, umocněný jasnou oblohou a k obzoru se pomalu blížícím sluncem.

Nahore nad parkovištěm je baráček se zázeminím toho parku, kde se najdou i místnosti určené k převlékání. Cestou nahoru k němu se mě jeden kluk ptá, jestli hraji fotbal, pohazuje si přitom fotbalovým míčem, odpovídám, že nijak zvlášť, on pak jmenuje známé české fotbalisty, což je celkem typické povědomí cizinců o naší zemi. Start bude ve tři, tak je i čas na protažení se. Ten razící systém se jmenuje *emit*, myslím, že je to ten mezi nímž a SI se u nás taky kdysi váhalo, jak jsem aspoň slyšel. Myslím, že SI je lepší, ty krabičky emitu nepíjají, jen blikají při ozaření a vůbec je emit kartička větší a neohrabanější než čip. Kromě toho se musí nabíjet. Na druhou stranu je ražení v podstatě bezkontaktní a rychlé. Kartičky si všichni rozebírají z hromadné krabice. Ptám se samozřejmě po popiskách, nejprve nějaké najdu, ale pak se mi z nich taky podaří dostat, že budou na mapě, což mi stačí a zase jim je vrátím. Ta kartička se asi na startovní krabičce musí orazit zrovna ve startovní čas, což se taky u nás nedělá, ačkoli to bude spíš softwarová záležitost.

Terén je to fakt pěkný, jednak je park vlastně golfové hřiště pro veřejnost, a je tu velmi pěkná tráva. Asi dvakrát běžím přes kopec s nějakým pomníkem, na závěr se běží přes hřbitov, a tak je to velmi zajímavé. Nijak překvapivé je to ve svahu a tak se běhá pořad nahoru a dolů. Mapa je však asi dvacet stará, navíc není moc kvalitní a ze začátku mě mate i to, že na rozdíl od našich map bílá barva neznačí les, ale volnou plochu. Vlivem toho všeho ztratím asi pět minut na šesté kontrole, která byla hluboko v zarostlém lese. Nakonec jsem pátý se ztratou asi sedm minut na nejrychlejšího, který měl čas asi 39 minut, přesto jsem celkem spokojený, protože, když vezmu v úvahu, že pro mě je to terén známý asi jako pro mě Hostivařský lesopark, tak kromě té pětiminutové chyby jsem tam ty další dvě minuty promapoval, podle mne spíš víc, ačkoli orientačně ten terén nebyl zase

Středa 1. listopadu

Dnes jsem opravdu dostal mejl od Hayata, oznámil mi, že bych mohl přijet příští, nebo nějaké další pondělí a jestli prý mám mobil, abych mu kdyžtak poslal číslo. Tak se zeptal, jestli vím, jak se tam dostanu. Odepíšu mu, že by se mi to hodilo příští pondělí, mobil že nemám, ale že jsem si už našel autobusy do jejich univerzity, jenom bych potřeboval vědět, kde mám potom vystoupit, a pro jistotu jeho telefonní číslo. Kupodivu na odpověď nemusím čekat týden, ale jenom několik hodin. Tak se dozvím, že do jejich kampusu jezdí autobus číslo 53 přímo z Nomachi, cesta trvá asi hodinu. I číslo mi poslal, tak se snad konečně příští týden opět trochu přiblížím svému snu. Ačkoli mám jistotu obavu, že se nejdávším, že už letos žádné závody nejsou, ale uvidíme.

V pátek je snad nějaký svátek, tentokrát den kultury.

Čtvrtek 2. listopadu

Jak jsem napsal, tak zítra je den kultury, tak mě Hiraishi vezme na výlet do nějaké vesnice s historickými domky, kterou chrání dokonce UNESCO. Odpoledne, když jsem šel na pokoj, tak mě pozdravila jedna Japonka, se kterou jsem se nejspíš dostal už dřív nějak do styku, nejspíš to byla některá administrativní pracovnice, jenže jsem si nemohl vzpomenout, kde jsem ji viděl, ale ona si pamatovala, jak se jmenuji já. Měla kousek společnou cestu, ale akorát se zdvořilostně zeptala, jak se tady mám a pak jsme si řekli jak se jmenujeme.

Málem bych zapomněl dodat, že povinnost obyčejných lidí a hlavně důvěra v ni je tu opravdu velká. Myslím, že u nás by asi autobusák nenechal autobus jen tak otevřený se spuštěným motorem a odešel by z jeho dosahu i dohledu. Když má i hodinovou pauzu, tak je klidně daleko od autobusu, který je otevřený, aby si do něj mohli lidi sednout a nemuseli čekat na zastávce.

Zajímavé jsou také rousky, které nosí nezanedbatelné množství Japonců stále přes ústa a nos. Už jsem si toho všiml při přestupu v Miláně. Nevím vlastně proč, ještě bych to pochopil v Tokiu nebo jiném městě, kde ve vzduchu nejspíš poletuje spousta svinstva, ale tady mi to přijde poněkud nadbytečné.

Pátek 3. listopadu

¹Trochu mi připomínají postavy z posledního dílu seriálu Dr. Who, který tu dávají v úterý v deset večer. Větší krávninu by člověk těžko hledal, Dr. Who má stroj času a hojně jej využívá, kromě stroje času má blondýnku, s kterou cestuje. V tom posledním dílu se dostal do Londýna do doby, kdy byl bombardován Němci. Kromě německých bomb tam spadla nějaká divná bomba a všichni, kdo byli zasaženi, začali po nějakém čase mutovat, hlavy se jim měnily v plynové masky a chovali se divně, navíc když se někoho dotkli, tak ho taky nakazili, pokračování přístě, tak jsem docela napjatý, jak to dopadne.

běhat a pak odpoledne nakoupit, přičemž jsem si došel i pro další fotky, tak je zase brzy dám na web. Cestou tam jsem potkal Josefa, který jel do Tsurugi se stejnými úmysly. Vyměnili jsme si informace o tom, kde jsme tady okolo byli. Vypadá to, že na rozdíl ode mne si Tsurugi ještě neprohlédli, tak jsem mu doporučil, co jsem tu viděl.

Sobota 25. listopadu

Jestli ty moje zápisy čtete pozorně, máte jistě na paměti, že dneska se odehraje orientační trénink s tím orientačním klubem Kanazawské univerzity. Sraz je ve dvě u toho Jusca pod univerzitou, Hayato mi napsal, že na mne počká na stanici Wakamatsu, tak se jmenuje stanice před tím obchodákem, kde by měl zastavovat autobus 96 nebo 53 z Nomachi, případně Shin Nishi Kanazawy. Protože se ještě chci kvůli něčemu podívat do toho obchodáku, když už to mám při cestě, vyrazím už před jedenáctou. A protože jsem nepozorný a špatně si přičtu jízdní řád toho jaistového autobusu, jdu do Tsurugi pěšky v domnění, že mi v čase, kdy by se mi to hodilo, ten autobus nejede, což je samozřejmě domněnka mylná. Nicméně je vyjimečně pěkný den, jasno a celkem teplo, listí kolem zlátne, rudne a hmedně, a tak to vlastně byla celkem pěkná procházka.

V Nomachi přeseďnu na autobus do centra, vystoupím na stanici Katamachi, odkud jezdí devadesát šestka k tomu Juscu, jenže zjistím, že bych tu na ni musel čekat asi tři čtvrti hodiny, což se mi moc nehodí a ani nechce. Tak si říkám, že přejdu za roh, kde snad pojedou i jiné autobusy. Problém totiž je, že tam určitě jezdí i víc autobusů než k té univerzitě, ale zatímco kanji pro *Kanazawa daigaku*, čili Kanazawské univerzité, si už pamatuji, tak Wakamatsu je pro mě pojmem neznámým. Nehovoře ani o tom, že by mi to ani tak nepomohlo, poněvadž na zastávkách píšou jen konečné stanice. Ačkoli ještě drobným písmem občas i nějakou jinou hlavní stanici, tak by možná Wakamatsu byla tou vyvolenou.

Ať tak či onak, jdu zase kus pěšky a protože nemám rád jednoduché a přímé cesty, zajdu do nějakých uliček, až se vynořím nad zahradou Kenrokuen. Popis cesty by byl nezájímavý, celou dobu jsem sice měl matně povědomí o tom, kde asi tak jsem a kopec je tu našťásti jen jeden, ale celou dobu jsem si taky říkal, proč jen zase takhle hloupě experimentuji. Od zahrady slezu kus dolů na hlavní silnici, po níž jezdí autobusy správným směrem, jak si pamatuji z cesty jimi. Opravdu najdu zastávku autobusů ke Kanazawské univerzitě, jenže dřív přijede nějaký jiný autobus, tak si řeknu, že určitě pojede mým směrem, poněvadž jsem si všiml, že ty menší znaky u něj jsou stejně jako u těch správných autobusů, a nasednu do něj. Kupodivu, dojde tam kam chci, ačkoli chvilu už jsem si opět začínal spřát, protože to vypadalo, že jede někam do háje.

Porozhlédnu se po obchodáku a ještě mi zbyde spousta času, který prosedím v místě, kde jsou lavičky a spousta televízí, v každé běží jiný program, ale jen

Na tenhle výlet máme sraz až v deset, což je výrazně lepší než posledně a jedeme jenom s Hiraishim. Vesnice se jmenuje Shirakawa-go. Nachází se sice vzdálenou čarou celkem nedaleko, tak třicet až čtyřicet kilometrů jihovýchodním směrem od Kanazawy, ale vzhledem k tomu, že tím směrem jsou kopce, je nutné je objet a cesta trvá asi dvě hodiny. Jedeme kolem Kanazawy, prý je tam možné jet i z druhé strany. Podle původního plánu jsme se měli tou druhou cestou vracet, ale nakonec to kvůli množství aut nebylo možné.

Cestou jednak můjme spousta hyper, super i mega, je to asi tím, že jsme na okraji města, jednak mne na jednom místě Hiraishi upozorňuje, že tu byli vidět medvědi, to budou asi ti, co o nich bylo tolik zmínek ve zprávách. Ve chvíli, kdy začneme zajižďet do údolí, v němž se vesnice nachází, vidíme, že sem už přišel podzim, listí má všechny správné barvy, kromě toho je, jako už několik dní, krásně a jasno, jediné, co to kazí je jemný mlžný opar. Není tedy divu, že podobný nápad jako my, dostali zřejmě i všichni ostatní Japonci². Cestou jsme mimochodem objížďeli opět několik míst, kde spravovali silnici, a opět jsme tedy viděli několik dělníků, kteří pomocí praporků nahrazovali semafor. Kromě toho na jednom takovém místě nestál dělník s praporkem, místo něj zde byl velký panel s barevnými diodami, na kterém se promítal obrázek dělníka s praporkem. Už tři kilometry před vesnicí jsme se dostali do kolony aut, která se polybovala velmi pomalu.

To jsme byli zrovna v tunelu. Chvilu potom, co jsme z něj vyjeli, navrhnul Hiraishi, že můžeme zastavit už na parkovišti nedaleko a zbytek dojít pěšky, což jsem přijal s povděkem, neboť jsem ráno vypil litr čaje a chtělo se mi už dost na záchod, dokonce jsem kvůli tomu vystoupil dřív a došel to k domu u parkoviště pěšky. Cestou do centra vesnice pak předcházíme spousta aut. Na jednom místě stál v boční uličce autobus se zřejmým úmyslem zapojit se do kolony. Chtěje si zajistit místo, řidič vystoupil, přešel k jednomu autu a požádal řidiče o puštění. Řidič mu samozřejmě vyhověl. Přejdeme ještě řeku a pak už tam v podstatě jsme.

Farmařské domky, které byly shromážděny do Shirakawy, jsou postaveny ve stylu *gasshō-zukuri*, což v překladu znamená „ruce při modlitbě“. Název je inspirován vysokými špičatými střechami, které (prý) připomínají ruce, které tleskají při modlitbě³. Špičatost je pouze přirozenou adaptací na místní zimy, bohaté na sněhovou nadílku. Krovny jsou vázané slámovými provazy bez použití hřebíků, doufám, že to uvidíte časem na fotkách. Celá vesnice je opravdu velmi pěkná, mezi domy jsou ryžová políčka, lesy na kopci zbarvené podzimem, není divu, že je tu tolik lidí. Po pravdě, Hiraishi mě včera varoval, že tu nejspíš bude hodně lidí, ale sám potom přiznal, že ačkoli sem jezdí tak jednou do roka, takové davy zde

²Snad kromě císaře a pěti vědců, kteří jím byli vyznamenáni v císařském paláci. Bylo to zajiřmavé, čtyři z nich byli muži ve věku přes osmdesát let, kteří i přes vysoký věk vypadali celkem čile a slibovali císaři, že ačkoli neví, jak dlouho ještě budou moci, budou pokračovat ve své práci. Pátá byla žena v mnišském šatu a s vyholenou hlavou. Jednomu muži bylo dokonce devadesát tři. Po převzetí vyznamenání řekla, že nyní asi začne odmítat žádosti o přednášky a bude se více věnovat psaní.

³Samozřejmě zde není míněna křesťanská modlitba.

že ho tato zkušenost nevydělí z kolektivu, protože pak by ho možná začali spoluzáči nemilosrdně šikanovat a on by musel spáchat sebevraždu, jak je tu smutným zvykem.

Včera jsem si v Kanazawě všiml plastického plánu města odlišného z nějakého kovu a zase mi přišlo divné, že je tady všude taková dokonalá rovina, nebo strmé zalesněné kopce. Přijde mi zvláštní, že tu prostě nejsou malé pahorky. Zvláštní je na tom i to, že třeba Kanazawský hrad a zahrada Kenrokuen jsou společně na kopci. To mě nutně vede k domněnce, že ačkoli tu kdysi nějaké malé kopce byly, staletí pěstování rýže a vůbec v důsledku osídlení prostě zmizely. Ačkoli je tu i možnost, že tu ta rovina byla vždycky a kopec s hradem a zahradou je umělého původu. U té zahrady mi to ale nedává moc smysl.

Ale aspoň ta rovina svědčí cyklistice a tomu, že si tu většina lidí vystačí s jednoduchými koly s jedním či dvěma převody. Kola jsou tu opravdu populární a jsou tu na ně i rozsáhlá parkoviště. Japonci svá kola většinou nezamýkají, protože tady se nemusí bát nenechavce, který by jim je ukradl. Stejně je to s deštníky a botami, u kterých nemají nejmenší obavu je odložit u vstupu do budovy. Pokud se nenajde někdo roztržitý, tak jim tam obojí zůstane, než půjdou ven.

Pondělí 20. listopadu

Na webu jsem zjistil, že ten komiks (jmenuje se *Vagabond*) má dvacet dílů, brzy vyjde dvacátý první a další se chystají. No, tak do toho teda nejdů, i když pomínu nezanedbatelnou finanční stránku věci, tak bych to stejně nemohl odvézt domů.

Úterý 21. listopadu

Dnes jsem ocenil další zážrak místní obalové techniky. Hermelín, který byl v párovém obalu. Uvnitř něj byla konzerva a uvnitř konzervy byl ten hermelín zabalený ještě v takovém tom čemsi, co je napůl atobal a napůl papír.

Středa 22. listopadu

Tak to vypadá, že v sobotu bude opravdu orientácký trénink, protože Hayato mi dneska poslal zprávu, kde mám v sobotu být, navíc má být podle předpovědi docela pěkně, tak už se těším.

Čtvrtek 23. listopadu

Dneska byl zase nějaký svátek, snad den děkuvzdání za práci, či co. Mají tady teda těch svátků docela dost. Ale nic zvláštního jsem nepodnikl, jenom jsem byl

ještě neviděl. Ačkoli je tedy vesnice pěkná, myslím, že množství návštěvníků ji nečiní příliš příjemnou k životu.

V prvním tradičním domě je samozřejmě stánek se suvenýry, povětšinou pochopitelně vyrobenými v Číně. Jeden z dalších domů je upraven jako muzeum, podle LP, kde je samozřejmě i mapka vesnice, jde o *Wada-ke*, je to největší dům, který kdysi patřil rodině zpracovávající hedvábní, vstupné je 300 jenů. Domů upravených jako muzeum je tu víc, my jsme byli jenom v tomhle. Nejzajímavější mi to připadá na půdě, kde se prý kdysi hedvábní zpracovávalo. Je tu vidět, jak je postaven krov. Jmak je tu zajímavý oltář a řezby nad dveřmi, prý je to tu také tradiční záležitost. Jsou tu i vystavené fotky, mimo jiné toho, jak to tu vypadá v zimě, téměř ladovsky, spousta sněhu, malé domky s velkou vrstvou sněhu s rozsvícenými okénky.

Po krátké procházce se jdeme najíst do jedné restaurace, jídla jsou tak od tisíce do dvou tisíc. Člověk si nejprve venku vybere, co chce a v automatu si koupí příslušný lístek, vedle jsou obrázky jídel, což činí celou záležitost jednodušší. Vybrám si po Hiraishiho radě jakési místní jídlo, i když jsem se snažil chít zaplatit, tak mi to Hiraishi nedovolí. Poté jdeme dovnitř, kde Hiraishi zapíše do čekací knihy, že tu čekáme a že jsme dva, pak musíme počkat, než nás servírka zavede ke stolu. Smysl té knihy jsem moc nepochopil, když tu stejně stojíme. Čaj a voda se nabírají v libovolném množství z termosky a automatu. Jídlo samo je docela zajímavé, hlavní složkou jsou malá keramická kamínka, která vypadají asi jako u nás aromalampy, jenom vevnitř místo svíčky hoří malá místička s líhem. Hiraishi neopomene upozornit, že něco takového má doma taky. Nahore je tlustší vrstva atobalu jako plotýnka, na ní je velký list jakéhosi stromu, na němž se teprve nachází miso, což je taková kaše z fazolí, na tom ještě nějaká cibulka. K tomu je samozřejmě ještě několik dalších misek, jedna s miso polévkou, která mi tady začala dost chutnat, jedna samozřejmě s rýží, u které už jsem se taky projedl k tomu, že jsem ji začal mít celkem rád, i když doma jsem ji zase tolik nemusel. Jenže tady to jinak nejde. Jedna miska je ještě s nudlemi s křemem a jedna s nějakou dušenou zeleninou. Celé je to moc. Vlastně moc nechápu, čím to je, že jsou Japonci tak hubení, protože mi připadá, že jí docela rádi a největší jídlo jí večer, což se u nás moc nedoporučuje. O rýži jsem navíc slyšel, že když člověk nespožřebuje hned energii v ní uloženou, tak se ukládá do tuku. Myslím, že to bude tím, že jí celkem málo masa, a když, tak je ho hodně rybiho.

Po jídle se ještě doprojdeme, i k buddhistickému se střechou také ze slámy. Chrást se z názvu pozná podle toho, že jde o *jime*, šintoistické jsou svatyně, to se myslím řekne *jinja*. Hiraishi se ještě zastaví v krámu se suvenýry a zamíříme zpět, kolona aut se sice poněkud zkrátila, ale pořad je jich tu hrozně moc. Nahore nad vesnicí je vyhlídka, kdysi tu prý stával hrad, nyní je tu šintoistická svatyně a vyhlídkové místo. Původně sem chtěl Hiraishi jet autem, zdá se, že je taky oběť motolenosti, ale když viděl tu kolonu aut, šli jsme tam pěšky. Co se týče té ko-

lony aut, přijde mi zajímavé, že je pořad ve stejném směru, i když už táhne na půl čtvrtou. Japonci jsou nicméně trpěliví a zvyklí čekat, takže na nich není znát nervozita.

Zpátky tedy jedeme stejnou cestou, jenom po dálnici, takže v JAISTu jsme asi v půl šesté.

Sobota 4. listopadu

Dneska jsem se jenom flákal u počítače a na pokoji, pokud nepočítám to, že jsem se byl proběhnout a nakoupit si. V té kanceláři není kupodivu skoro nikdy úplně prázdná, nepočítám-li sebe. Třeba Ošet je tu podle mne skoro pokaždé, když sem přijdu, nebo aspoň za chvíli potom přijde. Což mi přijde zvláštní, protože má na stole asi dva notebooky, tak se divím, že chodí sem, když se na síť může připojit i z pokoje.

Neděle 5. listopadu

Při návratu z již standardní návštěvy bazény jsem zase skejsnul v Tsurugi, budu si muset lépe promyslet, kdy tam jezdit. Nicméně aspoň jsem se zase prošel po Tsurugi a viděl chrám s velkým Buddhou vytesaným do skály za oltářem, tak to nebylo mamé. Mimochodem, s příchuť čaje, přesněji druhu *matcha*, tu mají i zmrzlinu, kupodivu je z toho ten čaj i cítit a je dobrá.

Pondělí 6. listopadu

Kdo tady ty zápisy sledujete, tak víte, že jsem se dneska vydal do Kanazawského univerzity navštívit místní orientácký klub. Autobus 53, který mi poradil Hayato, jezdí z Nishi⁴ Kanazawy a nikoli z Nomachi, jak se domníval, a tak musím na konec jednou přestupovat. Cesta tam z JAISTu nakonec trvá asi hodinu a dvacet minut a jsem tam už před tři čtvrtě na pět. Po tři čtvrtě přijde Hayato a ještě dva jeho kamarádi, jeden se jmenuje nějak jako Tuno (ale nepamatuji si to přesně, až si to upřesním, tak to opravím), třetí je kapitán tohoto klubu, jmenuje se Šu. Všichni jsou hrozně malí a vypadají asi tak na šestnáct, ačkoli ve skutečnosti je jim asi dvacet čtyři. Co se týče té výšky, tak u nás se traduje, jak jsou všichni Japonci hrozně malí, je sice fakt, že na rozdíl od Evropy, tady patřím k mírně nadprůměrně vysokým lidem, ale hodně Japonců je vyšších než já.

Tihle tři jsou nicméně asi o hlavu menší, vedou mě přes ulici k jednomu domu nad ní. Projdeme dvorem do jejich klubovny, kde vidím konečně v Japonsku ne-

skoro ve fotografické kvalitě. Většinou jsou černobílé, ale občas i barevné. Tak neodolám a jeden si koupím, je o nějakém samurajovi. Jde snad o historickou postavu jednoho z dokonalých mistrů japonského meče z počátku éry Edo. Tady se právě občas míhne i barevná stránka. Stojí asi dva tisíce jenů, v přepočtu je to tedy děsně drahé, ale jak jsem si všiml, tak u nás stojí komiksy taky děsně moc. Tady je rozdíl v tom, že ty dva tisíce stojí i normální knížky, levné anglické paperbacky stojí tak tisícovku. Mimochodem, japonské knížky i komiksy jsou často psány zprava doleva. Stejný případ je i tenhle, v poznamce píšou, že se často při převodu komiksů do angličtiny prostě zrcadlově převrátí stránky, čímž se zmate pravá a levá strana. Proto to radši nechali jak to bylo. Jenže jsem to hned dneska dočetl, a teď si budu muset jít příležitostně koupit další díl(y), poněvadž jsem celý napjatý, jestli Takezō pobije všechny nepřátele, jež ho vyrušili při koupeli, či nikoli. Přestože se totiž vyzbrojil jen dubovou napodobeninou samurajského meče, řeže jím hlava nehlava.

Do Kanazawy dorazily Vánoce, z hodně obchodních domů kouká Santa Clause a nápisy přející veselé Vánoce. Svítící stromy tu mají zřejmě celý rok, takže to není něco navíc. Pro obchodníky je každá příležitost k reklamě dobrá, i v zemi, kde se ke křesťanství hlásí sotva procento obyvatel. Stejně jsem nikdy nepochopil, co vlastně mají Santa Clause nebo děda Mráz společného s narozením Ježíše. Myslím, že v jedenadvacátém století by mohl dárek nosit třeba Harry Potter, nebo by se to mohlo střídat podle toho, co zrovna letí mezi mládeží. Na reklamy by se to hodilo mnohem víc a mělo by to ke křesťanské tradici asi tak stejně blízko.

Tentokrát jsem zvolil alternativní cestu do JAISTu, nejprve jsem jel vlakem do Térai, odtud tím Nómi autobusem. Térai je součást města Nómi a je hned u moře, tak tu obětuji hodinu času a jdu se k němu podívat. Je tu krásná písčitá pláž, kterou kazí jen dálnice hned vedle. Slunce je samozřejmě už zapadlé, ale protože se jasná ramí obloha změnila během dne v zataženou, nebylo zrovna mou prioritou být tu dřív. Kromě toho je odtud i z vlaku před tím vidět hora Haku-san, vypadá moc pěkně a už je celá zasněžená.

Neděle 19. listopadu

Musím říct, že s upřenými pohledy pro exotický vzhled se tu často nesetkáte, ale dneska, když jsem šel z bazény pryč, bylo to na jednoho chlapečka už moc. Na místní poměry byl docela obtuloustlý, ale třeba se vzhledl v jokozunovi Asašori-jovi. Nejdřív si mě všiml ve spíše, pak když jsem šel ze sprchy ke skřínkám, tak stál před šoupacími dveřmi a upřeně mi hleděl do očí. Sice měl s taťnkem skříňku mimo dohled mojí, ale při oblékání se pořád procházel tak, aby na mě měl dobrý výhled. Pak ještě když odchází ven z budovy, tak na mě zaměřil fascinovaný pohled, podle jehož směru bych řekl, že si v duchu říkal něco jako: „Tyjo, modrý oči, to budou kluci ve škole koukat, až jim o tom budu vyprávět.“ Jenom doufám,

⁴Západní

Úplně nahore pak je pozorovatelná, jedna řada oken je otevřena směrem k hradu, to proto, aby bylo možno dávat světelná znamení. Nad hlavní místností byla ještě modlitebna vůdce klanu, od níž se dalo odstranit schodiště tak, aby se tam nikdo nepovoláný nedostal. U hlavní místnosti byly za stěnou místnosti pro vojáky, aby mohli v skrytu pozorovat, co se tam děje a případně vystoupit na pánovu obranu. Protože oni byli ve stínu a místnost ve světle, nebyli by vidět. Taký tam byla místnost pro formální audience, v níž byla vystavena kimona, jež dámy z Maedovy rodiny skutečně nosily.

Co mě nadchlo, byly dvojité šoupací dveře. Představte si, že jste voják klanu Kaga, kterému patří tento chrám, a hledáte v něm ochranu před pronásledovateli. Odšoupnete tedy vchodové dveře, vlezete dovnitř a zavřete je tak, že současně odšoupnete druhou stranu za nimiž se skrývá tajná komůrka. Do té vlezete a čekáte. Pronásledovatelé odšoupnou vchodové dveře a vlezou dovnitř, vás ale nikde nevidí, protože s tím, jak otevřeli hlavní dveře, zavřeli vaši komůrku, její dveře vypadají jako stěna a pronásledovatelé se nejspíš rozběhnou po chrámu, kde někam spadnou, nebo je někdo píchne.

Bylo to dost zajímavé, to si ještě na spoustu vychytávek nepamatuji. Přítom ten chrám není nijak velký. Tak myslím, že to stálo za těch osm set jenů. I kdybych nedostal toho průvodce v angličtině, tak bych se o polovinu prohlídky něco dozvěděl, protože si mě všiml jeden Japonec, který uměl anglicky a nabídl mi pomoc. Pak se ptal odkud jsem, co tady dělám a tak. Ještě bych se zmínil o organizaci, protože myslím, že způsob organizace většího množství lidí je v této zemi doveden k značnému stupni dokonalosti. Do chrámu samozřejmě najednou vlezte hrozně moc lidí, ale chodbičky jsou úzké a místnosti malé. Proto po úvodním proslavu dojde k rozdělení do malých skupinek, které postupně odcházejí se svými průvodkyněmi a průvodci. K rozdělení přitom nedochází nějak neorganizovaně ve stylu, že přijde průvodkyně a zavolá: „Tak deset z vás půjdete se mnou, ostatní tady ještě počkejte.“ To by samozřejmě vedlo k tomu, že by se zvedli buď skoro všichni, nebo skoro nikdo. Nezapomeňme, že tady mají seznam všech účastníků a ví i, kdo ke komu patří, a tak nás postupně vyvolávají jménem. U mě navíc předpokládají, že nerozumím tomu, co se říká, a tak mě pak odvedou do správné skupinky zvlášť. To už před tím, když mi dávali toho průvodce, nechali si zapísat moje jméno a odkud jsem do nějakého seznamu podobných případů, pak se asi budou chlubit tím, kolik jakých cizinců sem v minulém roce zavítalo. Trasy skupinek zřejmě nejsou stejné, mají jich několik typů, přitom se vzájemně nikde s žádnou konkurenční skupinkou nepomíláme, jen asi jednou nebo dvakrát bylo potřeba, aby nějaká prošla kolem nás.

Pak se projdu do centra, cestou vidím v jedné garáži auta s jakýmsi monstrem. Postupně se dostanu ke Kórinbó, odkud se svezu na nádraží a ještě se projdu do knihkupectví, kde zjistím, že mají v angličtině i pár těch japonských komiksů. Komiksy jsou tu totiž hrozně populární. Ony jsou ale taky hrozně pěkně kreslené,

pořádek. Na první a ve valné většině i druhý pohled je tu totiž všude až neuvěřitelně čisto a uklizeno. Ještě víc než v Německu. Tady v té místnosti je ale pořádný nepořádek, na podlaze je i trocha špíny, všude se válejí různé krámy, což je mi docela sympatické.

Sedáme si ke stolu. Hayato mi dává seznam závodů a vyznačuje, na které jedou oni, první je tenhle víkend, ale tam už mě nestihnou přihlásit. Na další jedou v polovině prosince, pak zase až v únoru a poslední vyznačený je v březnu. Některé závody jsou snad každý víkend, ale jsou zřejmě roztažané po celém Japonsku, ten o tomto víkendu je někde u Tokia, ten v polovině prosince u Kjóta. Ten o tomto víkendu má být navíc hodně velký, protože jde o závod pro celé východní Japonsko. Prý tam budou asi tři tisíce lidí, na první pohled je to hodně, ale když člověk uváží, že v Japonsku žije asi sto třicet milionů lidí, tak to zase tolik není.

Taky mi na požádání ukazují místní systém ražení, který je zcela jiný než u nás. Místo čipu je taková destička, která se pokládá na krabičku, rozdíl je i v tom, že ta jejich destička obsahuje baterku a potřebuje tedy na rozdíl od našeho čipu dobíjet. Kromě toho mi ukazují mapu, na které povětšinou trénují, je někde nedaleko a úplně tmavě zelená, takže to asi bude dost neprůchodný terén. Navrhnu mi, že by tam se mnou někdy rádi trénovali, dohodneme se na sobotu dvacátého pátého listopadu, prý to bude dokonce s těmi jejich destičkami. Jinak nějakým způsobem trénují v úterý, středu a čtvrtek od čtyř do šesti. Kromě toho mi ukazují i jednu mapu z mistrovství světa, které se odehrávalo vloni v Aichi a ještě z jednoho závodu. Hayato mi začne vysvětlovat, kde najdu nějaké místo u mostu nedaleko JAISTu, což by bylo jako čekací místo, ale nějak nepochopím při jaké příležitosti.

Nakonec tady strávím asi hodinu, hovor je poněkud obtížný proto, že neumím moc anglicky, ale protože se oboustranně snažíme, tak se nám toho většího podaří vzájemně sdělit. Přesto je to poněkud problematické v tom, že občas by mi stačilo, kdyby nějakou věc zkusili říct ještě jednou, ale když o to požádám, tak se zaseknou, protože nepochopí, co od nich zrovna chci. Doprovodí mne potom k autobusu, na který se mnou ještě dvacet minut čekají. Hayato dokonce zná Hirashioho, mimoto se dozvím, že on studuje elektrotechniku, Tuno nějakou geologii nebo geofyziku a Šu práva. Hayato se orientáku věnuje asi pět let, před tím se věnoval baseballu, stejně jako Šu, Tuno se před tím věnoval tenisu. Zajímá mě, proč toho nechali a dali se na orienták, když oba další sporty jsou v Japonsku nepoměrně populárnější, ale odpověď se ztratí v komunikačním šumu, snad tady k tomu Hayata pozvali či co.

Zpátky jsem teda asi v osm večer, vypadali celkem sympaticky a snad mě přihlásí na ten závod do Kjóta, tak uvidíme.

Úterý 7. listopadu

Dneska ta japonská zase byla, s Josefem jsme se oba učili s panem Jamamotoem,

připadal mi jako pěkný poděs, pořád poskakoval po místnosti, když vysvětloval, co je *tady*, *tam*, *táááhle*, naznačoval, že ho bolí noha či hlava a tak, ale bylo to docela dobré. Aspoň už vím, jak se zeptat, kde je záchod. Ptal se, jak se to řekne německy a česky, ale česky to nebyl vůbec schopen ani zopakovat, tak myslím, že by měl s vyslovováním českých slov větší problémy, než já s japonskými. Kromě toho jsme se dozvěděli i to, jak se třeba někoho zeptat, jestli je mimozemšťan, což je myslím dost užitečná věta. Zatlím z toho máám ale v hlavě spíš zmatek.

Pátek 10. listopadu

Tak dneska mi konečně přišly nějaké peníze, jenže nejspíš se nejedná ani o výplatu ani o proplacení letenky. Dostal jsem k tomu do schránky nějaký papír, z nějž jsem byl schopen vyčíst pouze částku, Hiraishi z toho vyčetl, že jde možná o nějaké peníze, které jsem tady dostal do začátku (a o kterých jsem dosud neměl tušení), tak nevím, ale kdo se moc ptá, moc se dozví. Aspoň můžu jít vstupní poplatek za ubytování.

S příchutí čaje tu mimochodem prodávají i pudinky, jenom jogurt jsem s příchutí čaje prodávat neviděl, i když bych jeho existenci čekal. Ačkoli tu mají jogurt s příchutí aloe, což taky není špatné. Japonci ale samozřejmě přišli *aroe*, protože *l* a *r* moc nerozlišují, což u angličtiny občas působí rušivě. Připomíná mi to debatu na téma *j* a *i* z vyšáku, na kterou si třeba taky někdo vzpomene.

Sobota 11. listopadu

Dneska je venku pěkně hnusně, hustě prší a k tomu je pěkná zima, v takovémhle počasí člověk chápe, že je-li tak celé období dešťů a v zimě padá mokrá sněh, deštníky jsou tu tak důležité. Taky člověk ocení to, že celý komplex je propojen spleťtíou sítí zakrytých chodeb. Totéž jsem viděl i v té Kanazawské univerzitě, jedna taková zakrytá chodba se klenula nad silnicí a byla opravdu velmi dlouhá.

Protože mi tedy přišly nějaké peníze, vydal jsem se koupit si mp3 přehrávač do jednoho Kanazawského hyper, kterého jsem si všiml v pondělí z autobusu. Kupidivu tu těch přehrávačů mají i na výběr, já hlupák se ale nechám zlákat velikostí paměti a elegantním vzhledem a pořídím si cosi od sony. Zláhl se mi ten typ navíc nějak povědomý z toho, jak jsem se před tím rozhlížel po internetu po něčem relevantním. Jenže jsem jaksi zapomněl, že jsem jej zařadil do kategorie *tohle ne*, protože se sice dá připojit jako externí disk, ale k tomu, aby tam člověk dostal něco k přehrávání, musí stejně použít nějaký zvláštní software. No, v Čechách bych se na to samozřejmě zeptal prodáváče, ale když jsem tady viděl, že si prodáváč, veda mne k pultu, vzal z jednoho regálu do ruky elektronický slovník, aby v něm potom našel slovo *warranty*, které mi ukázal po orazátkování příslušného papíru,

nesou textového průvodce, kde je dopodrobna popsáno vše, co říká průvodkyně. Nejprve se všichni rozsadí v hlavní prostorě kolem oltáře a poslouchají úvodní výklad o chrámu.

Myslím, že je tedy pravá chvíle, abych taky řekl, co je na tom chrámu tak zajímavé. Leccos napoví už to, že je přezdíván *Ninjadera*. Nenechte se však zmýlit, s nimiž neměl chrám nikdy mnoho společného, toto slovo má naznačit, že obsahuje spoustu tajných dveří, schodišť, propadel a chodeb. Navíc je postaven tak, že ačkoli zvenuk vypadá, jako by měl jen dvě podlaží, má ve skutečnosti čtyři podlaží a sedm úrovní. To proto, že za éry Edo (1600-1868), zakázal Tokugawův šógunát stavbu budov s více než třemi podlažími. Tokugawa je znám jako ten, kdo dokončil sjednocovací proces zahájený Tojotomim Hidejošim a silou ovládl celé Japonsko. Formálně je sice Japonsko už asi od páteho století císařstvem, ale ve skutečnosti to měli velmi pestré. Člověka by to mohlo skoro překvapit v tom, že si s tím vždycky vystačili sami a okolní svět k tomu vlastně tolik nepoužívali.

Chrást Ninjadera byl na toto místo přesunut roku 1643 z místa bližšího Kanazawskému hradu. Jeho účelem bylo posilovat jeho obranu jako pozorovatelna, opěrný bod a podobně. Ty všechny pasti a tajné chodby tam vyrobili právě proto, aby zmátli Tokugawovy špehy. O studně se vypráví, že odtud vede či vedla chodba až do hradu, nebylo to však nijak potvrzeno, ačkoli řada chodeb vede právě ke studni, a tak je možno se k ní odkudkoli dostat. Chrást má prý 23 místností a 29 schodišť, byl navíc postaven velmi mohutně tak, aby vydržel návaly sněhu a tajfuny, které se tu vždycky vyskytovaly.

Zkusím popsat bez ladu a skladu alespoň pár vyčytávek, které jsem si zapamatoval. Jednak spousta schodišť je ukryta pod podlahou tak, že na první pohled by člověk neřekl, že tam něco je, některá mohla být použita jako past, protože kolem nich bylo šero a člověk by si jich tedy nemusel všimnout. Jedno schodiště mělo ty svíslé kusy z papíru, jednak proto, aby tudy pronikalo světlo do místnosti pod ním a jednak proto, že tato místnost byla určena pro ukrytí vojáků, kteří mohli skrz papír lehce vidět procházejícího nepřítel a případně ho i popíchnout kopím. Čajová místnost má sice nízký vchod, vždyť se do dvou podlaží vejít čtyři, ale její strop je postaven tak, aby se opticky zdál vyšší. Stropy jsou tu nízké i proto, aby se tu nepřátelé nemohli moc ohánět meči a kopími. Pod přípravnou čajového obřadu je místnost pro *seppuku*, která nemá okna a jejíž dveře se nedají zevnitř otevřít, to aby si to snad poníženy velitel nerozmyslel. Její podlaha má rozlohu čtyř tatami, protože číslo čtyři tu reprezentuje smrt. Normální místnosti nemají nikdy tvar a rozlohu čtyř tatami. Tatami je mimochodem nejen ta podložka, ale i plošná míra. Její konkrétní velikost se však pravda, místo od místa může lišit. Do místnosti pro čajový obřad je možné přijít po mostku, který má v návštevnickovi vytvořit iluzi, že je na břehu řeky. Strážná místnost obsahuje hned pět východů do různých místností chrámu. Většina je ukrytých tak, že na první pohled vypadají jako skříně. Zejména schodiště do čtvrtého podlaží, jež bylo už ilegální.

leda tak vybrat peníze, zjistit, kolik máte na účtu, a uložit peníze. Možnost uložit peníze mi taky připadá zajímavá.

Pátek 17. listopadu

Tak ti sumisté se nepudrují, ale posypávají sebe a ring solí, to pro rituální očistu obojího. Není divu, že tam pořád musí chodit nějaký člověk se smetáčkem a zametat to po nich. Musel jsem si o tom něco najít, taky jsem se dočetl, že ti nejlepší zápasí na konec mezi sebou, takže poslední hodina je stejně nejzajímavější. Ačkoli zřejmě začátečníci zápasí od rána, ale to ani televize nepřenáší. Mladí začínající zápasníci aspirují na profesionální dráhu mimo chodem nesnídají a po obědě jsou vedeni k tomu, aby si dali dvacet, obojí prospívá tomu, aby nabírali na váze. To je taková poznámka pro ty, kdo neradi snídají.

Na obědě se Hiraišii zmiňoval o té curami, dodal, že tato oblast je bezpečná, protože tu pořádě zemětřesení nebylo už nějakých tisíc let. Zato kolem Tokija prý mívají zemětřesení přibližně každých sedmdesát let, tak to mají nejvyšší čas na další, protože naposledy se tam země ořásala na začátku minulého století.

Sobota 18. listopadu

Po obědě jsem se vydal do Kanazawy, protože jsem našel na nějakém diskuzním fóru zmínku o chrámu Mjorjúdži. Všichni se o něm vyslovovali s nadšením. Navíc je to velká atrakce a prý tam chodí jedna výprava za druhou. Drobnou nevýhodou to má v tom, že podle všeho je tam přinejmenším doporučovaná rezervace, různé zdroje se liší pouze v použití slov *required*, *recommended* *necessary*, protože tam jsou pouze organizované prohlídky. Ale říkám si, že jeden člověk navíc se tam musí vejít i bez rezervace, a tak to nejprve zkusím bez ní. Zvenku nevypadá nijak zvlášť zajímavě, proto jsem ho dřív pomíjel.

Chvilí přecházím po dvoře, ale nemůžu najít pokladnu, je tu jen spousta lidí a stánek se suvenýry. Nakonec se zkusím zeptat u toho stánku, slečna mi našetřít rozumí, ale odkáže mne na tlačítko domovního telefonu opodál. Po stisknutí se ozve japonský pozdrav a „moši, moši“, což říkájí Japonci, když zvednou telefon místo „haló“. I tato slečna či paní umí aspoň trochu anglicky, řeknu jí, že bych chtěl dovnitř, ale nemám rezervaci. Ona se mne pak vyzptá na to, jak jsem sem přijel, kolik nás je a nakonec mě přepíše na prohlídku v půl druhé, což je asi za deset minut. Ještě mne pro jistotu upozorní na to, že prohlídka je jen v japonsčině.

Před půl druhou opravdu otevřou vstup, k němuž se hned nahmou davy doposud shromážděné na dvoře. U vstupu u každého zkontrolují, je-li na seznamu, to, že se každý musí zout, je samozřejmostí. S jazykem to nakonec není tak hrozné, protože jednak mi u vstupu dají leták i v angličtině, kromě toho mi pak ještě při-

usoudil jsem, že jakákoli diskuze by byla odsouzena k nezdaru.

Ty elektronické slovníky jsou tu vůbec dost populární, oni už tu asi nevědí, co digitálního by si tak ještě mohli pořídit. Mají je tu v kdekjakém knihkupectví a ty nejlépejší začínají tak na patnácti tisíci jenech, což není mnoho (kromě vydělení pěti to zkuste vydělit ještě třemi, abyste měli představu, na kolik by vás to asi tak přišlo, kdybyste byli japonci). U toho učitele japonštiny by to člověk celkem chápal, ale zpětně jsem si uvědomil, že to, s čím si Hayato v pondělí po každé hrozně hrál, než na něco odpovídal, nebylo asi PDAčko, protože ta už dnes myslím nemají obvykle klávesnici, ale právě takový slovník.

Už včera jsem tedy sice zjistil, že dole v přízemí je jakási uživatelská místnost, kde jsou okenní pracovní stanice, k nimž se dá připojit USB disk, ale to mi teď nepomůže. Trochu šok je pro mě to, že nemají CD mechaniku, po pravdě, nemají ani pevný disk, windows jsou tam jen v ramce a je tam jenom ramdisk. Jediné, co s nimi má člověk dělat, je přihlásit se ke vzdálenému serveru (tak přece, sice několik desítek let po UNIXu, ale i v Microsoftu se to naučili). Solaris zase mší dlouhé názvy souborů na CDčku, takže to CDčko s programem je pro mě poněkud zbytečné. Nakonec, stejně bych neměl práva tam něco nainstalovat, jak jsem zjistil po stažení si toho programu z netu, takže mé pokusy skončily nezdařem, ach jo.

Mám bych zapomněl dodat, že ty windowsové stanice jsou výhradně v japonštině, což by možná skalním uživatelům windows, kteří už klikají jenom po paměti nevadilo, ale já jsem si tedy nebyl moc jistý, co vlastně dělám.

Neděle 12. listopadu

Celé mě to tak rozhodilo, že jsem z toho nemohl usnout a dneska mám z toho nevyspání a rozmrzelosti velmi špatnou náladu, ani plavat se mi nechce. Moc tomu nedodá, že když se rozhodnu jet si do Tsurugi koupit něco k jídlu, tak mi ujede autobus. Pak se rozhodnu, že bych mohl místo toho jet do Tacunokuči, které je asi stejně daleko směrem k moři. Je to to místo, kde jsem byl vyřizovat cizineckou registraci. Nomi je to tady totiž všechno a nic. Jak jsem vyzoroval, zřejmě si tu uvědomili, že kdyby měli uvažovat *město* jako osídlení, které má své přirozené hranice, musely by osídlené části Japonska tvořit jedno velké město. Tak prostě rozdělili krajinu na území, jež my bychom nazvali okresy, zatímco oni je nazývají městy.

Někdy na konci října začaly tedy po městě Nomi jezdit komunitní autobusy, jimiž se můžete za pouhých sto jenů dostat po celém jeho prostoru. JAIST není výjimkou. Jízdní řády sice podle mne vymýšlel nějaký šlénec, v půl čtvrté nicméně jede něco do Tacunokuči. Jenže samozřejmě i tenhle autobus mi ujede, ačkoli tentokrát to moc nechápu, protože před půl čtvrtou jsem docházel k zastávce a neviděl jsem ten autobus ani ujet. Pak ale zjistím, že zrovna tenhle autobus z jakéhosi neznámého důvodu nezastavuje na zastávce toho JAISTového autobusu,

ani tak prostě nedokáží připravit jídlo tak dobře. Základem jsou samozřejmě suroviny, protože v jejich školní jídelně používají jen lokálně vypěstované a čerstvé přísady, a to už třináct let. No, řekněte, nezní vám to jako pohádka?

Úterý 14. listopadu

Zase se mi udělal v hlavě zmatek, tentokrát z japonských čísel, jinak se nestalo myslím nic zajímavého. Oni totiž neříkají třeba sto tisíc, ale deset desítek tisíc, což mate i v tom, že pak znak pro deset tisíc používají i v číslicích, a to i když po něm třeba něco následuje, takhle jsem třeba viděl něco jako 12 *znak* 3456, přitom kdyby napsali 123456, bylo by to podle mě přehlednější. Kromě toho třeba sto se řekne většinou *hyaku*, ale občas taky *byaku* případně *pyaku*, podle toho, kolik se to je. To, že *by* se píše jako *hy* jen s kolečkem vpravo nahore a totéž platí pro *py* a *hy*, jen se místo kolečka použijí dvě malé čárky, je už detail.

Nicméně doufám, že oceníte nový systém poznámek pod čarou, odkazy jsem udělal červeně, abyste je snad nepřehlédli¹¹, jenom doufám, že váš prohlížeč umí horní indexy...

Čtvrtek 16. listopadu

Včera zasáhlo Japonsko nějaké cunami, ale myslím, že vlna byla vysoká jenom asi čtyřicet centimetrů, tak to nebylo tak hrozné. Jinak je tady zima, zataženo a většinou přinejmenším mží. Zato listů se teprve teď začíná kolem barvit do zlatova, proto mě to počasi zlobí, protože takhle to nemá cenu fotit. No, kromě toho už před pár týdny zahalili celou tuhle budovu do lešení a zakryli zelenou stří, aby dělníci nespadli, takže teď není ven moc pěkný pohled. Což je škoda, protože jinak je myslím zrovna tahle kancelář to nejlepší místo ke koukání do okolí. Nevím vlastně úplně, co tam dělají, minulý týden ale něco dělali hned za okny a vydávali při tom děsné rány, hluk nějakých strojů a tak. Nejspíš mi připadá, že nějak spravují obložení, tvořené takovými malými destičkami.

Nedá mi to nezmínit, jak dokonalé tu mají bankomaty, protože jednak v nich lze místo karty používat takovou knížечku, něco jako spořitelní knížku, jednak v nich jde asi udělat všechno, včetně posílání peněz na jiný účet. Navíc je to tak chytré, že když se tam vyplní cílový účet, tak systém hned ověří, jestli ten účet existuje a doplní jméno vlastníka, tak si jde ověřit, jestli jste se nespletli. Možná ale, že je to u nás taky tak, nikdy jsem tam v bankomatu takhle složité akce nedělal. K tomu všemu samozřejmě potřebujete japonského, protože anglicky si můžete

¹¹Už začínám být na ten překladáč deničků do HTML docela pyšný, ačkoli přinejmenším jedno vylepšení mi tam citelně chybí.

ale na jiné zastávce na hlavní silnici. Samozřejmě, můžete si říct, proč by taky měla zastávka komunitního autobusu města Nomi souviset se zastávkou autobusu JAISTu. Nelogičnost je skryta ve skutečnosti, že zatímco dlouhé linky komunitního autobusu, které zajíždějí až k železniční stanici kdesi u moře, zastavují na té JAISTové zastávce, okružní autobusy, které od tud jezdí v podstatě nejdál do Tacunokuči, zastavují na hlavní silnici. Kdyby vás zajímalo, jak jsem se vůbec o tom autobusu, případně detaily o jeho zastávkách, dozvěděl, tak jsem na konci října dostal do schránky velký leták s jízdními řády a zastávkami tras. Bylo to pochopitelně japonsky, nicméně jednak jsem z toho vyčetl aspoň trasu z mapy a jízdní řády z čísel. Taky k tomu bylo několik jakoby listků, ale u těch stále nevím, co znamenají. Dnes jsem navíc na stránkách JAISTu našel informace o těch autobusech v angličtině.

Tak mě napadá, že u nás to s tím jazykem stejně není o mnoho lepší, třeba v menze se taky člověk dozví menu pokud vím jen česky. Uvědomil jsem si to, když jsem viděl v Hostivaři vedle jídelničky v češtině i jeho neumělý překlad, který podle dovětky sepsala recepční. Zrovna tam by mohli dávat ten jídelniček i v angličtině, když je tam tolik cizinců. Tady bohužel žádná recepční není (a kdyby byla, nevím, jestli by byla schopna přeložit jídelniček), takže nikdy vlastně nevím, co jím. To bylo jen tak na okraj.

Tak když mi všechno ušlo, našťávně se rozhodnu dojít si do Tacunokuči pěšky. Dneska sice moc nepříší, ale zima je pořád velká. Dojdu tak na hlavní silnici dole, tedy asi do poloviny cesty, když na mne zatroubí malý nákladáček připojující se na hlavní na téže místě. Řidiči zřejmě přišlo nevhodné, aby cizí návštěvník jeho země musel chodit pěšky kolem silnic. Vyklidí kvůli mě dokonce sedačku vedle řidiče, všechny krámy přitom přendá dozadu na otevřenou korbou. Kupodivu umí i pár slov anglicky, prý mě viděl už nahore u JAISTu. Diví se, že jsem chtěl pěšky dojít až do toho obchodního centra – z JAISTu jsou to tam asi čtyři kilometry. Ptá se, jak dlouho budu v Japonsku, jestli umím japonsky a jestli mám mapu, když mu ukážu ten plánek s autobusovými linkami a řeknu, že mi ujel autobus, musel si o mě asi myslet všelicos. Ale co, myslím, že správný cizinec nás má utvrzovat v tom, že je prostě zmatená a vůbec se v našich poměrech nevyzná. Tak to mi trochu zvedlo náladu.

Na cestu zpět ale dojdu na zastávku autobusu ještě s předstihem, tak chvíli sedím v místní pobočce městské správy, před kterou autobus zastavuje. V televizi tu běží záběry děr věnujících se tradiční hudbě a tak. Na tu hudbu si pamatuji, protože mi utkvěly v paměti holčičky a chlapečci vášnivě bubnující na bubny pomalu větší než oni. Kromě toho tu mají i vystavené fotky z nějakého tradičního festivalu. V autobusu jsem pak celou cestu sám a když v JAISTu vystoupím, zůstal v něm už opravdu jen řidič, doufám, že se pak nebál.

Večer ještě zajdu do kanceláře, kde potkám Ošeta. Prám se ho, jestli tu nemají nějaká windows, kam by se dal nainstalovat ten program a mohl bych je tedy pou-

biček (*bonito*), podle wikipedie nějaké malé rybičky příbuzné makrelám), případně *konbu*, druh sušené řasy. Během Edo éry (1603–1867) bylo daši často používáno v polévkách a omáčkách. Daši bylo používáno ke zvýraznění chuti zeleniny a tak. Během Meiji éry pak spisovatel Murai Gensai (1863–1927) v bestselleru *Šokudoraku* (Potěšení z jídla, 1903) použil termín *jídelní výchova* (food education), tato kniha pak naponohla proslavit a rozšířit daši do světa. Za peníze vydělané touto knihou si pak postavil velký dům v Hiracuce, v prefektuře Kanagawa¹⁰. Věnoval se tam výzkumu výživy a poštětilo se mu pozvat i Suzukiho Saburosukeho, zakladatele potravinářského podniku *Adžimomoto*. Suzuki v té době přemýšlel nad tím, jak by mohl hospodynám pomoci v přípravě daši, na Gensaiovu radu se rozhodl vytvořit komerční produkt z chuťové složky konbu.

K tomu mu dopomohl chemik Tokijské univerzity Ikeda Kikunae (1864–1936), který objevil *glutaman sodný*, hlavní chuťovou složku daši. (Bystrý čtenář už však jistě využil, že to nemohlo skončit jinak.) Suzuki pak dochucovací látku prodal pod názvem Adžinomoto a měl s ní velký úspěch (což bohužel pozorujeme dodnes). Jeho výrobek přinesl chuť daši používané v japonské kuchyni nejvyšší kategorie mezi sprostým lidem po celém světě. Vylepšení chuti jídla na mezinárodním poli je jedním z přínosů japonské kultury světa. No, osobně bych si dovolil s tímto názorem polemizovat, ale takhle to tady píšou.

Nicméně, ještě mi zbyla jedna pointa. Totiž moudří japonští zákonodárci si řekli, když už mají obchody takový vliv na chutě a stravovací návyky našeho lidu, proč jej nevyužít pro dobro věc. A tak se v daleké (pro vás) zemi kdesi na východě zrodil Základní zákon jídelní výchovy (Food Education Basic Law, možná jsem to nepřeložil úplně přesně). V duchu Gensaiova odkazu tento zákon praví: „Jídelní výchova je pro život lidský naprosto základní oblastí výchovy, rovnocennou intelektuální, morální či tělesné.“ A od slova nebylo daleko k činům, v rámci úřadu vlády byla založena Rada pro podporu jídelní výchovy, jež pracuje na zformulování Základního plánu pro podporu jídelní výchovy v domácnostech. Mezi tím v červnu loňského roku zveřejnila ministerstva zdravotnictví, práce a sociálních věcí a zemědělství, lesnictví a rybnictví, „Úvod do vyrovnaného jídla“, který byl jest dán k dispozici do některých poboček tokijských supermarketů řetězce LIFE a i do jiných obchodů základními potravinami. Jestli si myslíte, že kecám, tak ten zákon opravdu existuje, má číslo 48 a když si necháte Googlem najít řetězec *Food Education Basic Law*, narazíte mezi prvními odkazy na jeho znění i v angličtině.

Konečně, než půjdu spát, ještě jedna perlička. V základní škole Tokodži se rozhodli začít s výchovou zgruntu, to jest od těch nejmenších, neboť proutek se má ohýbat, dokud je mladý. A v této pohádkové zemi pak dochází k takovým situacím, o kterých se nám ani nesní. Děti ve škole jí brokolici či tofu, zatímco doma totiž odmítají. Maminky se pak ptají ve školní jídelně na recept, ale zjišťují, že

¹⁰Nepěst s Kanazawou, Kanagawa je u Tokija

žít k přenosu nějakých souborů na ten přehrávač. Chvilí trvá než mě pochopí, ale nakonec se zadají. Windows tu samozřejmě mají, jsou však výhradně japonská, kromě toho on na nich ani nemá účet, už vůbec ne administrátorský. Vedle je ještě nakousnuté jablíčko, na němž je i angličtina, ale na něm taky nemá účet (tak, to ještě nechápe, co chce), vysvětluji mu, že Apple by mi stejně moc nepomohl (proč já hlupák si nepořídil iPod, co na tom, že je předraženy, osklivý a nejde připojit jako externí disk). Pak mi nabízí, že na teď by mi mohl půjčit (fíkal pronajmout, ale to si jen podle mne nemohl vzpomenout na správné slovo) jeden ze svých notebooků, na nějž samozřejmě má administrátorský účet, což mi ale přijde ne-systemové a nechce se mi ho tím tolik obtěžovat. To si pořád ještě myslí, že by mi stačilo připojit to jako disk. Nicméně pak si právě vzpomene na iPod a pochozí. No, tak mu poděkuji a zase nic.

Abych to shrnul, jestli někdy pojedete do Japonska a budete tu chtít používat počítač, přivezte si ho s sebou, ušetříte si spoustu nervů. Mimochoodem, ten přehrávač má taky samozřejmě menu v japonštině, ale našťástí i ve spoustě jiných jazycích včetně angličtiny a z internetu se dá stáhnout i anglický návod. Přesto jsem si nemohl vzpomenout na seriál Éda a Běda, který kdysi vycházel v Ábíčku. Mám na mysli díl, kdy tam kdosi dostal od strýčka japonskou stavebnici lodí, kde byl jen japonský návod. Dopadlo to myslím dobře, loď postavili a ještě jim spousta dílů zbyla, není nad zlaté české ručičky.

Na nějakém televizním kanálu dneska dávají Smrtonosnou past 2, což bych ani nezmiňoval, jenom jsem chtěl napsat, že reklamy jsou tam každých pět minut (přeháním jen málo, ve vyjatyých momentech jsou intervaly mezi reklamními bloky opravdu asi pět minut, jinak jsou větší) a občas jde reklama i pod obrazem místo titulků, případně přes film. Myslím, že i Nova se má ještě, co učít. Jenom ty reklamy by měly být také dvoujazyčně, když už je dvoujazyčný ten film, takhle mě nemůžou k ničemu nalákat, když jim vůbec nerozumím.

Pondělí 13. listopadu

Nejdřív jsem si myslel, že bych o přístup k tomu windowsovému počítači zkusil požádat Hiraishiho, ale přinejmenším dneska jsem k tomu nějak nenašel dost důležitých sil, protože nevím, jak bych vysvětloval, že bych byl schopen tam aspoň tohle zvládnout i v japonštině, když ten program je i v angličtině. Tak nevím, co s tím udělám.

Včera začal na Kjúšú jeden ze šesti turnajů v sumó, škoda, že to televize přenášív tak divněm čase, od jedné do šesti odpoledne, od čtyř dokonce i v angličtině. Nebo spíš, že se to odehrává v tak divném čase, televize to přenáší přímým přenosem. Nicméně dnes tak půl hodinu stihnul, moc akcí to tedy není, zápasníci se tam vždycky tak pět minut různě pudrují a předvádějí. Několikrát si mezitím dřepnou, jako by se na sebe už chtěli vrhnout, ale zase vstanou a jdou se znovu

pudrovat. Kolem nich chodí rozhodčí v slavnostním rouchu a zřejmě naznačuje, co mají dělat. Nakonec, když mávne nějakým vějířem, vrhnou se zápasníci na sebe a během několika vteřin jeden z nich toho druhého vytlačí z kruhu nebo položí na zem. Ale třeba to bude den ode dne zajímavější.

Kromě toho nevím, jestli to víte, ale v Japonsku se právě odehrává mistrovství světa ve volejbalu žen, což taky přenáší jedna televize. Lépe řečeno, oni tu promítají jen zápasy, v nichž hrají Japonky. Když jsem to viděl, tak jsem si říkal, že bych nechtěl být v roli jejich soupeřek, ani ne tak pro jejich hru, protože ačkoli hrají docela dobře, už jsem je viděl i prohrát, spíš pro jejich fanoušky. Celé hlediště je plné Japonců, kteří neustále organizovaně volají *Nihon, nihon* a k tomu tloučou do takových velkých klapáček, připadá mi to dost děsivé. Navíc kamera zabírá po devadesát procent času jenom japonský tým, na soupeřky se zblízka podívá jen vyjimečně.

Dole v domě pro hosty, kde bydlím, je něco jako společenská místnost, kde jsou k rozebrání časopisy s příznačným názvem, *The Japan Journal*, v sobotu jsem se v jednom dílu začel do zajímavého článku, z nějž vám tu prostě musím udělat výtah, kdo mě zná, tak u jedné pointy pochopí proč. Kromě toho mi to přišlo zajímavé samo o sobě. Jmenuje se: *Co bude k večeři?* A má podtitulek: *Přehodnocení japonského stravování.*

V prvním odstavci je na příkladu obrázkové povídky francouzského kreslíře Frederica Boileta naznačeno, že dnes už není japonská kuchyně zdaleka tak tradiční jako kdysi. Cizinec, který přijede do Japonska již nemá nejmenší problém s adaptací. Následuje příklad toho, jak se fiktivní průměrná rodina z tokijského předměstí stravuje. Příběh začíná ráno, kdy student nižší střední školy (rozuměj druhého stupně základní školy) vstoupí do kuchyně, ospale si mma oči.

„Mami, včera jsme měli rýži, to dneska budou tousty, že jo?“

„Vlastně už jsem se rozhodla uvařit rýži, když tatínek vstal před tebou.“ Odvětví maminka s úsměvem.

Takto obvykle začíná den v rodině Inoua Masahiko, úředníka zjiřícího v Chibě nedaleko Tokija. Masahiko dává přednost tradiční japonské snídani s rýží, zatímco jeho syn upřednostňuje toust, a tak to rodina většinou střídá. Mají-li rýži, nechybí tradiční polévka z miso, pravděpodobně grilovaný nasolený losos a příloha se špenátem⁵. O toustových dnech je pak obvyklé menu tvořeno smaženými vejci se šunkou a pochopitelně toustem s máslem, přílohou je salát. Jak jsem psal, nechápu, jak to, že tady není moc tlustých lidí.

Obědvají každý sám. Masahiko většinou zajde do místní japonské restaurace s občedovými menu, Toshiko (maminka) jí doma, a konečně Takuma pochopitelně ve školní jídelně, kde může jít o něco japonského čínského či západního, případně mix toho všeho⁶.

Večer naopak večerí devadesát procent Japonců doma. Masahiko přijíždí v osm hodin⁷. Dnes se raduje, neboť budou mít japonské jídlo, ve skutečnosti však jde o směs tradiční japonské krmě, grilované makrely s vařenou rýží a nezbytné miso polévky, se zeleninou smažené čínskými způsobem. I tak zvané japonské jídlo může obsahovat čínské či západní prvky v závislosti na aktuálním stavu ledničky. Masahiko jde pak koukat na zápas jeho oblíbeného japonského teamu. Opět nechápu, jak to, že při tom neztloustne. „Zítřka bude Takumovo oblíbené jídlo, kari⁸, nebo možná kuře smažené po čínsku.“ Ohlášuje pak Toshiko, ačkoli snad ponejvíce vaří jídla v japonském stylu, povšechně jsou jejich večere dosti mezinárodní. O víkendy si pak rodina buď nechá z restaurace poslat suši, nebo si uvaří maso opečené po korejsku. Tak dvakrát do měsíce do rodinné restaurace, to když se Takumovi⁹ podaří matematický test.

Teď už to vezmu víc zkrátka, jenom jsem chtěl popsat tyhle návyky pořádně. Další část se věnuje změnám ve stravování, k nimž došlo po válce. To totiž ve vyhladovělém a zdevastovaném Japonsku jednak zavládli Američané, kteří sem donesli trochu svého, jednak byl kladen důraz na tučná a energetická jídla. Mělo to vliv i na to, jak byla jídla ochucována, mnohem výrazněji, než dosud. Ekonomický rozmach pak rázem umožnil Japoncům používat i dosud spíše luxusní ingredience jako ústřice a i slepičí vejce, jež byla dříve považována za vzácnost a nosila se zabalena jako dárek nemocným asi jako u nás pomeranče. Ale jak se i Japonci naučili tyrat slepičky, neboli technicky zdokonalili drůbežárny, jsou teď vajíčka levná a běžná. Navíc se začaly ve větší míře využívat polotovary nebo kupovat celá jídla v obchodu.

Pak se ale zjistilo, že tohle všechno není úplně zdravé, když se zvýšil počet případů vysokého tlaku, mozkových příhod (japonské přílohy byly totiž obvykle dost přesolené, no, ještě i často jsou), infarktů a pod. Lidí navíc nemají čas myslet na to, co vlastně jí. Vlastně se tak spojily nevýhody různých kuchyní, příliš soli v japonské, příliš tuku a cukru v západní, o hamburgrech nemluvě.

Teď přichází první pointa. Když už si totiž lidé navykli na nové silné chutě, těžko je převychováte zpět na tradiční japonskou kuchyni, která ve značné míře spoléhala na přirozenou chuť přísad. I na to ovšem existuje odpověď v podobě znovuoobjevení tradiční přísady, totiž *daši*. Je to právě daši, tradiční to základ japonských polévek, vyráběná vařením *kacubusi*, jemných vloček ze sušených ryže to znamená, že všechno jídlo je rozdrobeno na malé kousky, pak se mylíte. Velký kus ryby, kachny či jiného masa veelku, často ještě smažený aspoň tady v menze není výjimkou. Pokud si nevezmou na rozkrájení mž, jako to dělám občas já, tak to pak různé křaťou hůlkami, nebo prostě vezmou ten velký kus do hůlky a ukusují.

⁷Nezapomeňme, že po šichtě musí jít se spolupracovníky na skleničku. Pokud všechny knížky nelžou, tak opravdu *musí*.

⁸To je taková hnědá omáčka s rýží nebo nudlemi, v menze to mají taky, ale ještě jsem to neochutnal, nejspíš to ale bude chutnat výrazně po kari.

⁹Doporučuji G Vim 7.0, kdybyste viděli, co dělá po Ctrl-N! A to nemluví o tom, že konečně umí taby, což mi v minulé verzi dost chybělo.